

Náttúrustofa Norðausturlands

Ársskýrsla 2023

Efnisyfirlit

Ágrip forstöðumanns
Starfsfólk
Sumarstarfsfólk
Um náttúrustofur
Lögbundið hlutverk náttúrustofa
Náttúrustofa Norðausturlands
Vöktun
Rannsóknir
Þjónusturannsóknir
Önnur verkefni
Erindi og rit

Ágrip forstöðumanns

Náttúrustofur hafa sívaxandi hlutverki að gegna við rannsóknir og vöktun á náttúru Íslands. Þó þær séu í eigu sveitarfélaga og reknar sem sjálfstæðar einingar lögum samkvæmt eru þar unnin margvísleg verkefni fyrir ríkið og stofnanir þess, m.a. mikilvæg og lögbundin vöktunarverkefni. Síðustu ár hafa náttúrustofurnar eflst samhliða sterkari rekstrargrunni og fleiri verkefnum sem þær taka að sér að vinna fyrir ríkið. Árið 2023 bar blæ þessarar þróunar í starfsemi Náttúrustofu Norðausturlands. Tveir nýir starfsmenn voru ráðnir til stofunnar á grundvelli auglýsingar, auk þess sem einn var ráðinn tímabundið. Það fjölgaði því í hópnum sem fram að því hafði verið sá sami allt frá árinu 2009. Þessi þróun er ánægjuleg og gerir stofuna að enn öflugri einingu sem getur tekið að sér bæði fjölbreyttari og umfangsmeiri verkefni.

Eins og finna má frekari upplýsingar um í þessari ársskýrslu voru verkefnin að venju bæði mörg og fjölbreytt. Þau sem voru e.t.v. mest áberandi fyrir utan þau hefðbundnu voru rannsóknir tengdar vindorkuverum. Náttúrustofan hefur allar götur frá árinu 2014 byggt upp sérþekkingu og reynslu á því sviði, sem leitað er til úr ýmsum áttum. Ber það vott um mikið traust sem ánægjulegt er að finna fyrir. Útgáfa var fremur blómleg á árinu, m.a. nokkrar vísindagreinar í alþjóðlegum tímaritum. Helst ber þar að nefna vísindagrein sem fjallaði alfarið um rannsóknir Náttúrustofunnar á farháttum og vetrarstöðvum flórgoða.

Rekstur Náttúrustofunnar gekk vel á árinu eins og finna má upplýsingar um í ársskýrslunni. Líkt og að framan greinir má það meðal annars rekja til eflingar rekstrargrunns náttúrustofanna og fjölgunar verkefna sem þær taka að sér fyrir ríkið. Vonir standa til að sú þróun haldi áfram, enda mikilvægt að öflugar einingar sem búa yfir mikilli svæðisbundinni þekkingu á náttúrufari séu til staðar allt í kringum landið. Mikil fjárfesting liggur í uppbyggingu náttúrustofa og þeim mannauði sem þær búa yfir og það er allra hagur að nýta hana sem best.

Porkell Lindberg Þórarinsson
forstöðumaður Náttúrustofu Norðausturlands

Starfsfólk

Þorkell Lindberg Þórarinsson líffræðingur (M.Sc.) hefur verið forstöðumaður Náttúrustofunnar frá upphafi að frátöldu árinu 2021. Hann sér um daglegan rekstur, stjórnun og verkefnaöflun auk þess sem hann hefur umsjón með ýmsum rannsóknaverkefnum.

Starfsfólk

Aðalsteinn Örn Snæþórsson líffræðingur (M.Sc.) og kennari hefur starfað hjá Náttúrustofunni frá árinu 2006 og gegndi stöðu forstöðumanns árið 2021. Hann hefur umsjón með fiðrildavöktun og fræðslu ásamt fuglarannsóknum.

Starfsfólk

Rán Þórarinsdóttir líffræðingur (M.Sc.) hóf störf hjá Náttúrustofunni vorið 2023 í hálfu starfi. Hún kemur að ýmsum vekefnum Náttúrustofunnar.

Starfsfólk

Sesselja Guðrún Sigurðardóttir líffræðingur (B.Sc.) hefur starfað hjá Náttúrustofunni frá árinu 2004 og hefur umsjón með vatnarannsóknum og vatnavöktun Náttúrustofunnar. Hún var í hálfu starfi árið 2023.

Starfsfólk

Sigprúður Stella Jóhannsdóttir líffræðingur (M.Sc.)
hefur starfað hjá Náttúrustofunni frá árinu 2008. Hún hefur
umsjón með gróðurvöktunum ásamt verkefnum tengdum um-
hverfismálum og fræðslu.

Starfsfólk

Snæþór Aðalsteinsson líffræðingur (M.Sc.)
hóf störf hjá Náttúrustofunni vorið 2023 en hann
hefur síðustu ár verið einn af sumarstarfsmönnum
Náttúrustofunnar. Hann kemur að ýmsum verkefnum
Náttúrustofunnar.

Starfsfólk

Viktor Freyr Aðalsteinsson líffræðingur (B.Sc.) var sumarstarfsmaður annað árið í röð og starfaði áfram hjá Náttúrustofunni í vetur. Hann kom að ýmsum verkefnum.

Starfsfólk

Yann Kolbeinsson líffræðingur (B.Sc.) hefur starfað hjá Náttúrustofunni frá árinu 2009. Hann hefur umsjón með fuglavöktun Náttúrustofunnar.

Sumar- starfsfólk

Bergþóra Kristjánsdóttir líffræðingur (B.Sc.) var sumarstarfsmaður Náttúrustofunnar og kom að rannsóknum við mat á umhverfisáhrifum.

Um náttúrustofur

Árið 1992 var ráðherra veitt heimild, með lögum nr. 60/1992 um Náttúrufræðistofnun Íslands og náttúrustofur, til að koma á fót náttúrustofum í kjördæmum landsins sem þá voru. Fyrsta náttúrustofan, Náttúrustofa Austurlands, var stofnuð árið 1995. Með tilkomu Náttúrustofu Suðausturlands, sem stofnuð var í janúar 2013, eru náttúrustofurnar nú átta talsins.

Náttúrustofurnar heyrðu beint undir umhverfisráðuneytið fyrstu árin en með breytingu á lögum árið 2002 færðust þær til sveitarfélaganna. Náttúrustofurnar, sem hver um sig er sjálfstæð stofnun, eru því reknar af sveitarfélögunum sem að þeim standa með fjárveitingu frá ríki. Náttúrustofurnar afla sér einnig tekna með ýmsum þjónustuverkefnum og styrkumsóknum. Starfsemi náttúrustofanna er fjölbreytt og sérhæfing þeirra ólík.

Náttúrustofurnar eru aðilar að Samtökum náttúrustofa (SNS), en samtökin eru samstarfsvettvangur þeirra. Þeim er ætlað að efla samstarf náttúrustofa og vinna að hagsmunamálum þeirra. Samstarf náttúrustofanna hefur í gegnum tíðina m.a. falist í ritun sameiginlegra umsagna um þingmál, samskiptum við ráðuneyti og stofnanir, opnum fræðsluerindum og sameiginlegum rannsóknarferðum. Auk þess hefur SNS staðið fyrir náttúrustofuþingum sem náttúrustofurnar skiptast á að halda.

Lögbundin hlutverk náttúrustofa

Gagnasöfnun: að safna gögnum, varðveita heimildir um náttúrufar og stunda vísindalegar náttúrurannsóknir, einkum í þeim landshlutum sem stofnarnar starfa.

Fræðsla: að stuðla að æskilegri landnýtingu og náttúruvernd, veita fræðslu um umhverfismál og náttúrufræði og aðstoða við gerð náttúrusýninga.

Ráðgjöf: að veita náttúruverndarnefndum á starfssvæðum stofanna upplýsingar og ráðgjöf á verk sviði stofanna samkvæmt ákvörðun stjórnar náttúrustofa hverju sinni.

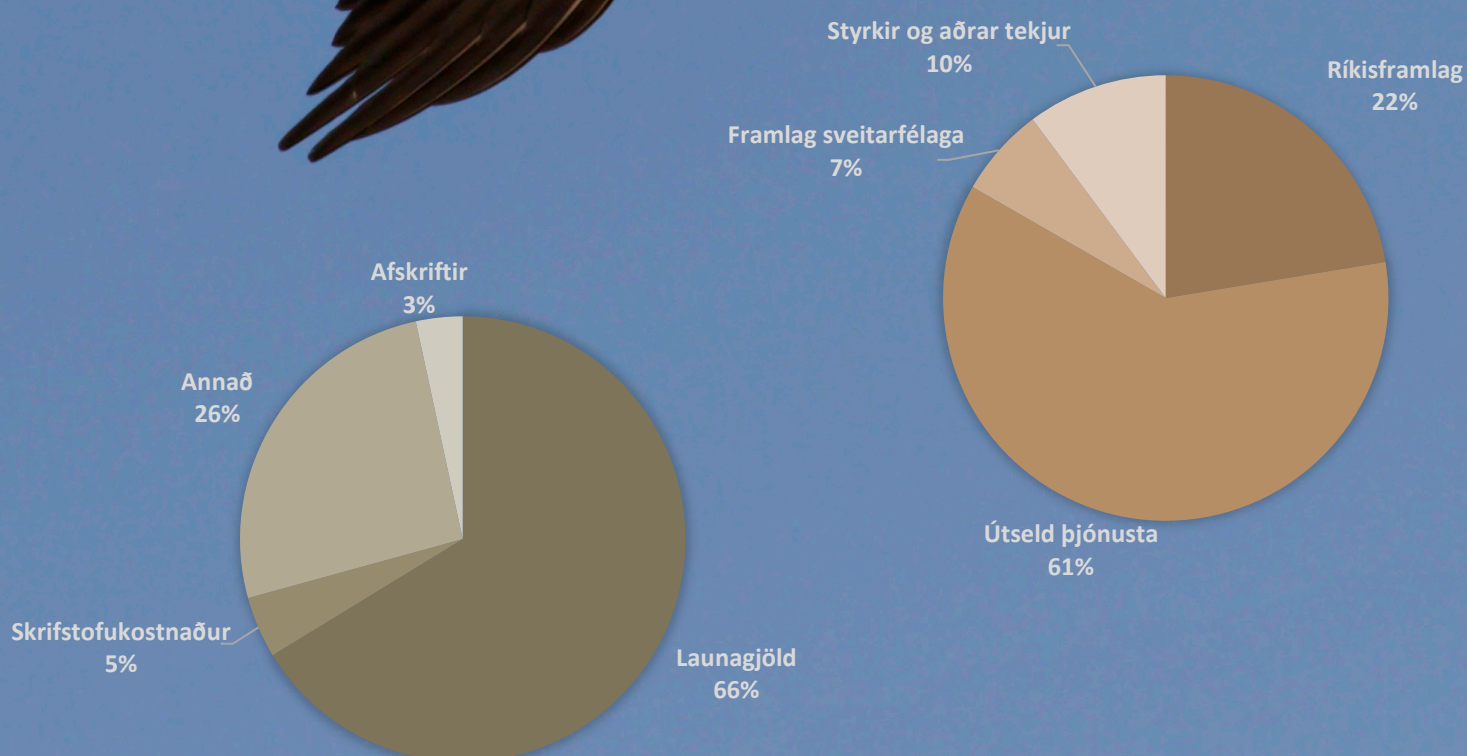
Þjónusta: Að veita ráðgjöf, sinna rannsóknum og sjá um vöktun gegn greiðslu á verk sviði stofanna að beiðni sveitarfélaga, ríkis eða stofnana þeirra, einstaklinga, fyrirtækja eða annarra.

Eftirlit: Að annast almennt eftirlit með náttúru landsins, sbr. 7. gr. náttúruverndarlaga, nr. 44/1999, einkum í þeim landshluta sem náttúrustofan starfar. Umhverfisstofnun skal gera samning um slíkt eftirlit við náttúrustofur sem staðfestur er af ráðherra.

Náttúrustofa Norðausturlands

- Náttúrustofa Norðausturlands var stofnuð þann 27. ágúst 2003 og formlega opnuð þann 10. ágúst 2004.
- Hún er staðsett á Húsavík og er með starfssvæði frá Ólafsfirði í vestri og austur á Langanes.
- Náttúrustofan starfar ásamt fleiri stofnunum innan veggja Stéttarinnar sem staðsett er að Hafnarstétt 1-3.
- Náttúrustofan er rekin af sveitarfélögunum Norðurþingi, Þingeyjarsveit og Tjörneshreppi skv. samningi þeirra við umhverfis- og auðlindaráðuneytið frá árinu 2019.
- Stjórn Náttúrustofunnar er skipuð þeim Margréti Hólm Valsdóttur stjórnarformanni og Bjarna Páli Vilhjálmsyni skipuðum af Norðurþingi og Arnheiði Rán Almarsdóttur skipaðri af Þingeyjarsveit.
- Sérvið Náttúrustofunnar er rannsóknir á fuglum ásamt almennri dýravistfræði.
- Náttúrustofan tekur að sér ýmis þjónustuverkefni, t.d. náttúrufarsúttektir og ráðgjöf.
- Heildartekjur Náttúrustofunnar fyrir árið 2023 voru rúmar 160 milljónir króna samkvæmt ársreikningi frá Price Waterhouse Coopers. Heildarrekstrarkostnaður stofunnar var rúmar 154 milljónir króna. Skiptingu tekna og rekstrarkostnaðar má sjá hér til hliðar en nánari upplýsingar um fjárhag Náttúrustofunnar má sjá í ársreikningi hennar.

Vöktun

Vöktun vatnalífs í láglendisvötnum í Þingeyjarsýslum hefur verið eitt af vöktunarverkefnum Náttúrustofunnar frá árinu 2006. Fylgst er með breytingum á stofnstærð mýflugna og hornsíla, tegundasamsetningu og þéttleika dýrasvifs auk þess sem hitastig, rafleiðni og sýrustig er mælt. Vöktuninni er ætlað að styðja við vöktun vatnafugla með athugunum á ástandi og fæðuframboði fuglaríkra vatna. Vöktun vatnalífs fór fram með hefðbundnu sniði árið 2023.

Vöktun

Fiðrildavöktun Náttúrustofunnar hófst árið 2007 þegar ljósgildra var sett upp í Ási í Kelduhverfi. Árið 2009 var annarri gildru bætt við á Skútustöðum í Mývatnssveit, hún var hins vegar færð árið 2020 og komið fyrir við Bakka norðan Húsavíkur. Árið 2023 var einungis sett upp gildra í Ási. Þau fiðrildi sem koma í gildrurnar eru greind til tegunda og niðurstöður birtar á [heimasíðu](#) Náttúrustofunnar.

Fiðrildavöktunin er liður í samstarfsverkefni nokkurra stofnana og einstaklinga en yfirumsjón er í höndum Náttúrufræðistofnunar Íslands. Í dag eru ljósgildir starfræktar á 19 stöðum víðs vegar um landið.

Vöktun

Vöktun fuglalífs í Þingeyjarsýslum hefur verið meðal verkefna Náttúrustofunnar frá upphafi en á árunum 2009-2020 var hún unnin samkvæmt samningi við umhverfis- og auðlindaráðuneytið. Árið 2021 var hins vegar gerður samningur um vöktunina við Náttúrufræðistofnun Íslands til þriggja ára. Vöktunin nær til mófugla, vatnafugla og sjófugla og felur í sér mælingu á stofnstærðarvísitölu auk varpárangurs vatnafugla og sjófugla. Vöktunin fór fram með hefðbundnu sniði á árinu og í lok árs kom út skýrsla um ástand fuglastofna í Þingeyjarsýslum 2021-2023.

Auk þeirra vöktunarverkefna sem tilheyra samningi Náttúrustofunnar og Náttúrufræðistofnunar tekur stofan árlega þátt og hefur umsjón með vetrarfuglatalningum í Þingeyjarsýslum. Umsjón vetrarfuglatalninga á landsvísi er í höndum Náttúrufræðistofnunar og eru þær ein lengsta samfellda fuglavöktun sem stunduð hefur verið hér á landi.

Náttúrustofan var Náttúrurannsóknastöðinni við Mývatn innan handar í árlegri talningu hennar á kafandarungum og kaföndum í felli. Talningin fór fram í ágúst og var talið á Mývatni og Laxá sem og ýmsum nærliggjandi vötnum í Mývatnssveit.

Vöktun bjargfugla á Íslandi er verkefni sem Náttúrustofan hefur umsjón með samkvæmt samningi við Umhverfisstofnun. Markmið verkefnisins er að fylgjast með stofnþróun og varpárangri bjargfugla umhverfis Ísland og er unnið í samstarfi við aðrar náttúrustofur og Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Snæfellsnesi.

Vöktunin felur í sér myndatökur og talningar á föstum sniðum í björgum vítt og breytt um landið. Auk þess eru starfræktar 8 vöktunarmyndavélar í 5 helstu sjófuglabbyggðum landsins. Myndum úr vélunum er einkum ætlað að varpa ljósi á varpaðkomu langvíu og stuttnefju. Vöktunin fór fram með hefðbundnum hætti sumarið 2023.

Vöktun

Vöktun náttúruverndarsvæða er samstarfsverkefni Náttúrufræðistofnunar Íslands, náttúrustofa, Umhverfisstofnunar, Vatnajökulspjóðgarðs og Þingvallapjóðgarðs. Náttúrufræðistofnun hefur umsjón með verkefninu en starfsfólk náttúrustofa og náttúruverndarsvæða sér um vöktun og gagnaöflun. Einstök vöktunarverkefni hófust sumarið 2020 en frá og með vori 2023 er unnið eftir 5 ára vöktunaráætlun. Á starfssvæði Náttúrustofu Norðausturlands er unnið að fjölbreyttum verkefnum er lúta að vöktun gróðurs, fugla, spendýra og jarðminja á náttúruverndarsvæðum og nokkrum vinsælum áfangastöðum ferðamanna.

Sumarið 2023 fór fram áframhaldandi vöktun á álagi ferðamanna á náttúru vinsælla áfangastaða. Í Jökulsár-gljúfrum voru mófuglar taldir á sniðum meðfram Dettifoss-vegi og útbreiðsla framandi ágengra tegunda með veginum könnuð. Tveir áningastaðir á Tjörnesi voru ljósmyndaðir með flygildi vegna álagsvöktunar á gróðri. Vöktun á aldurs- og kynjahlutföllum dílaskarfa og straumanda við Tjörnes bættist við vöktunaráætlunina í ár sem og vöktun á

skúmavarpi við Öxarfjörð.

Í Aðaldal var jarðminjasvæði við Knútsstaði í Aðaldal, Knútsstaðaborg, ljósmyndað með flygildi en svæðið er á náttúruminjaskrá vegna fjölbreyttra gervigígamyndana í Laxárhrauni yngra. Verkefnið er hluti af úttekt Náttúrufræðistofnunar á ástandi svæða á náttúruminjaskrá.

Á starfssvæði Náttúrustofunnar er áhersla á vöktunarverkefni á Melrakkaslétu sem unnin eru í samvinnu við Rannsóknastöðina Rif á Raufarhöfn. Sumarið 2023 voru gerðar þar mælingar í 5 gróðursniðum í mismunandi vistgerðum. Vöktun vatnafugla, vaðfugla á fartíma, mófugla og kríuvarpa sem hófst sumarið 2022 var endurtekin sumarið 2023. Í ár bættist við fyrsta athugun í árlegri langtíma vöktun á þéttleika hagamúsa í mólendi í landi Rifs. Markmiðið er að fylgjast með breytingum í þéttleika hagamúsa á norðurmörkum heimsútbreiðslu þeirra. Skemmst er frá því að segja að ekki ein einasta mús veiddist og hefur því verið ákveðið að finna nýja staðsetningu fyrir vöktunina næsta sumar.

Rannsóknir

Straumandarannsóknir hafa verið á verkefnalista Náttúrustofunnar með hléum allt frá árinu 2005. Haustið 2023 hófust reglulegar talningar á völdum svæðum á Tjörnesi, sem ætlað var að sýna notkun straumanda á þeim yfir heilan vetur. Tjörnes er meðal mikilvægustu vetrarbúsvæða straumanda hér á landi en á vorin yfirgefa þær ströndina og halda upp í ár og læki inn til landsins þar sem þær dvelja yfir varptímann. Talningarnar eru liður í umfangsmeiri rannsóknum sem hófust, sem fyrr segir, árið 2005 og er ætlað að varpa ljósi á vistfræði straumanda á bæði varptíma og yfir veturinn, sér í lagi búsvæðanotkun þeirra. Gert er ráð fyrir að þessum rannsóknum verði fram haldið á næstu árum.

Rannsóknir

Farhættir og vetrardreifing sjófugla er rannsóknaverkefni sem Náttúrustofan hefur unnið að frá árinu 2009, bæði á eigin vegum og í alþjóðlegu samstarfi (SEATRACK). Rannsóknirnar fara fram á Langanesi, á Tjörnesi, í Grímsey og á Látrabjargi og snúa að fýl, ritu, langvíu og stuttnefju auk kríu og álku sem bættust í hópinn árið 2023.

Sumarið 2023 voru dægurritar settir á 129 fugla auk þess sem dægurritar af 101 fugli frá fyrri árum voru endurheimtir. Til viðbótar fengu 15 fýlar gps staðsetningartæki í stað dægurrita. Blóð- og fjaðursýni voru einnig tekin en þau eru ætluð til mælinga á kvikasilfri í tengslum við annað alþjóðlegt samstarfsverkefni, ARCTOX. Markmið þess verkefnis er að kortleggja kvikasilfursmengun í fæðuvefjum sjávar á norðlægum slóðum.

Á árinu komu út tvær vísindagreinar sem byggja á niðurstöðum ofangreindra rannsókna.

Hljóðvistfræði langvía var könnuð með rafeðlisfræðilegum aðferðum á Látrabjargi vorið 2021 af hópi alþjóðlegra vísindamanna í samstarfi við Náttúrustofuna. Rannsóknin fór fram á Látrabjargi vorið 2021.

Unnið hefur verið úr niðurstöðum og haustið 2023 kom út vísindagrein og bókarkafli sem byggja á þeim. Niðurstöður benda til þess að heyrn langvía sé ekki eins næm og hjá lundum en þó næmari en hjá öðrum kaftegundum, öðrum en svartfuglum, sem hafa verið rannsakaðir til þessa. Bendir það til þess að aðlögun tegundarinnar að djúpköfun hafi ekki verið á kostnað heyrnarnæmni ofan yfirborðs sjávar. Tíðnisvið heyrnar og hljóða sem langvíur gefa frá sér skarast á við margvísleg hljóð af manna völdum sem bendir til að tegundin geti verið viðkvæm fyrir ýmis konar hljóðmengun.

Þjónustu- rannsóknir

Vindorkuver á Grjóthálsi. Fyrirhugað er að reisa vindorkuver á Grjóthálsi í Borgarfirði. Náttúrustofan hefur komið þar að rannsóknum á fuglum með hléum frá árinu 2020. Árið 2022 var gögnum um flugumferð fugla safnað frá apríl og fram í nóvember. Ratsjá safnaði gögnum sjálfvirkir yfir tímabilið en auk þess fóru sérfræðingar Náttúrustofunnar á svæðið vor og haust til beinna athugana. Það ár fóru einnig fram þéttleikamælingar á varpfuglum innan rannsóknasvæðisins. Rannsóknin var unnin í samstarfi við Árósháskóla og fór úrvinnsla og skýrslugerð að mestu leyti fram árið 2023.

Vindorkuver að Hróðnýjarstöðum. Fyrirhugað er að reisa vindorkuver í landi Hróðnýjarstaða í Dalabyggð. Náttúrustofan var fengin til að gera grein fyrir flugumferð fugla á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði og meta áflugshættu út frá þeim gögnum. Ratsjá safnaði gögnum um flugumferð á svæðinu með sjálfvirkum hætti frá mars og fram í nóvember 2022. Auk þess fóru sérfræðingar Náttúrustofunnar á svæðið vor og haust til beinna athugana. Rannsóknin var unnin í samstarfi við Árósháskóla og fór úrvinnsla og skýrslugerð að mestu leyti fram árið 2023.

Blöndulundur. Náttúrustofan tók að sér fuglarannsóknir á framkvæmdasvæði fyrirhugaðs Blöndulundar, vindorkuvers Landsvirkjunar, sem ráðgert er að staðsett verði á Steinárhálsi, milli Svartárdals og Blöndudals í Austur-Húnavatnssýslu. Rannsóknirnar voru tvíþættar, annars vegar athugun á varppéttleika mófugla og hins vegar athugun á flugumferð með ratsjá. Athugun á varppéttleika fór fram árið 2022 en á flugumferð árin 2022 og 2023. Úrvinnsla mun ná fram til ársins 2024.

Holtavörðuheiðarlína 3. Árin 2017 og 2018 kannaði Náttúrustofan fuglalíf á fyrirhugaðri nýrri línu milli Blönduvirkjunar og Brennimeis á Hvalfjarðarströnd. Um var að ræða einn valkost á legu línunnar en síðar komu fram fleiri valkostir á nyrðri hlutanum, s.k. Holtavörðuheiðarlínu, milli Blönduvirkjunar og Holtavörðuheiðar. Að beiðni Landsnets kannaði Náttúrustofan fuglalíf á þessum valkostum sumarið 2023. Úrvinnsla mun ná fram á árið 2024.

Þjónusta- rannsóknir

Vöktun á plasti í meltingarvegi fýla er verkefni sem Náttúrustofan hefur haft umsjón með frá árinu 2018, að beiðni Umhverfisstofnunar. Verkefnið byggir á ákvæði OSPAR samningsins um reglubundna vöktun á ástandi norðausturhluta Atlantshafsins. Verkefnið er unnið í samvinnu við sjómenn og útgerðir sem safna þeim fýlum sem drepast í veiðarfærum.

Árið 2023 fengust 44 fýlar til verkefnisins en alls hafa verið krufðir 194 fýlar frá upphafi. Af þeim hefur 71% verið með plast í meltingarvegi og 14% verið með meira en 0,1 g af plasti. Til þess að sjór teljist hreinn af plasti, skv. skilgreiningu OSPAR, þarf hlutfall fýla með meira en 0,1 g af plasti í meltingarvegi að vera innan við 10%.

Þjónustu- rannsóknir

Fuglalíf við Uxahryggjaveg. Náttúrustofan tók að sér að kanna fuglalíf við Uxahryggjaveg og meta áhrif fyrirhugaðra vegaframkvæmda á fuglalíf. Annars vegar er um að ræða uppbyggingu Uxahryggjavegar (vegnr. 52) frá vegamótum við Brautartungu í Lundarreykjadal að Uxahryggjum og hins vegar nýja veglínu norðan núverandi vegar um Uxahryggi allt að vegamótum við Kaldadalsveg (vegnr. 550) ásamt tilfærslu á Kaldadalsvegi norðan núverandi vegamóta. Vettvangsvinna fór fram árið 2022 en úrvinnslu og skýrsluskrifum lauk árið 2023.

Gróðurvöktun á háhitasvæðum í Þingeyjarsýslum er vöktunarverkefni sem staðið hefur frá árinu 2012 og er unnið fyrir Landsvirkjun. Vöktunin nær til áhrifasvæða Þeistareykjavirkjunar, Kröfluvirkjunar og fyrirhugaðrar virkjunar í Bjarnarflagi. Frá árinu 2020 hefur eingöngu verið um gróðurvöktun að ræða en vöktun mófugla og á lífríki tveggja tjarna á Þeistareykjum hefur verið hætt. Sumarið 2023 voru gerðar gróðurmælingar við Kröflu og árleg úttekt á gróðurreitum á Þeistareykjum og við Bjarnarflag.

Þjónustu- rannsóknir

Umhverfisvöktun á Bakka hefur verið hluti af verkefnum Náttúru-
stofunnar frá árinu 2016 og er unnin að beiðni PCC BakkaSilicon hf. í tengslum
við uppbyggingu og rekstur kísilmálmverksmiðju á Bakka við Húsavík. Fylgst
er með mögulegum áhrifum verksmiðjunnar á gróður og efnamælingar
gerðar á heyi frá Héðinshöfða, jarðvegi úr nágrenni verksmiðjunnar og vatni
úr Botnsvatni og Reyðará. Sumarið 2023 fór fram árleg úttekt á gróðurreitum
auk þess sem vatns- og heysýni voru tekin.

Önnur verkefni

Rannsóknastöðin Rif. Á grundvelli samnings milli umhverfis- og auðlindaráðuneytis, Norðurlands og Náttúrustofunnar og ákvörðunar Sýslumannsins á Norðurlandi vestra, sem fer með framkvæmd laga um sjóði og stofnanir sem starfa samkvæmt staðfestri skipulagsskrá, var starfsemi Rifs færð undir yfirstjórn Náttúrustofunnar frá og með 1. júlí árið 2022. Sjálfseignastofnunin Rannsóknastöðin Rif ses. sem stofnuð var árið 2021 var þá um leið lögð niður. Árið 2023 var því fyrsta heila starfsár Rannsóknastöðvarinnar Rifs undir stjórn Náttúrustofunnar.

Forstöðumaður Náttúrustofunnar fór á árlegan vinnufund INTERACT samstarfsins sem Rannsóknastöðin Rif er aðili að en fundurinn var haldinn á Toolik rannsóknastöðinni í Alaska. Starfsemi Rannsóknastöðvarinnar Rifs árið 2023 eru gerð nánari skil í ársskýrslu hennar.

Önnur verkefni

Starfsstöð í náttúrurannsóknum við Bakkaflóa.

Tillaga að stofnun starfsstöðvar í náttúrurannsóknum á Bakkafirði kom fyrst fram árið 2018 og vann Náttúrustofan í kjölfarið greinargerð um náttúrufar og möguleg verkefni stöðvarinnar sem kom út árið 2020.

Í lok árs 2022 gerðu umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið og Samtök sveitarfélaga og atvinnuþróunar á Norðurlandi eystra (SSNE) með sér samning sem ætlað var að styðja við frekari undirbúningsvinnu, með það að markmiði að stofnun starfsstöðvarinnar gæti orðið að veruleika. Komið var á fót samstarfshópi um að móta og skila tillögum varðandi sameiginlega sýn á markmið og framtíðarskipulag starfsstöðvar í náttúrurannsóknum við Bakkafjörð. Í hópnum voru fulltrúar Langanesbyggðar, Náttúrustofu Norðausturlands, Náttúrufræðistofnunar Íslands og Umhverfisstofnunar. Hópurinn hafði samráð við fulltrúa umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins og Hafrannsóknastofnunar. Í vinnu hópsins var sérstaklega horft til aðgerða (C.9) í byggðaáætlun fyrir árin 2022-2026 en hún fjallar um náttúruvernd til eflingar byggðapróun. Tillögur hópsins birtust í greinargerð sem SSNE skilaði til ráðuneytisins í lok árs 2023.

Önnur verkefni

Rjúpur. Náttúrustofan hefur undanfarin ár tekið að sér aldursgreiningar á rjúpnaafla veiðimanna í Þingeyjarsýslum fyrir Náttúrufræðistofnun Íslands en það er hluti vöktunarverkefnis Náttúrufræðistofnunar á rjúpunni. Söfnun og aldursgreining fór fram í nóvember og desember. Náttúrustofan tók einnig þátt í vortalningum rjúpna í Þingeyjarsýslum og holdafarsmælingum um haustið en til stendur að náttúrustofan taki við þessum þáttum í vöktun rjúpnastofnsins í Þingeyjarsýslum.

Umhverfisevöktun vegna starfsemi Alcoa Fjarðaráls. Náttúrustofan tók að sér söfnun hausa af sláturfé frá Austurlandi sem kom til slátrunar hjá Norðlenska á Húsavík. Hausarnir eru notaðir við mat á mengun frá álverinu. Náttúrustofa Austurlands hefur umsjón með vöktuninni.

Fálkasetur Íslands. Starfsmaður Náttúrustofunnar hefur verið í stjórn Fálkaseturs Íslands frá stofnun þess og sinnti þar formennsku árið 2023 eins og síðustu ár.

Faghópur II fyrir verkefnisstjórn 5. áfanga rammaáætlunar er ætlað að meta virkjunarkosti og landsvæði með tilliti til annarrar nýtingar en orkuvinnslu, s.s. ferðaþjónustu, útivistar og landbúnaðar. Starfsmaður Náttúrustofunnar situr í faghópnum en skipunartími hans er frá 1. janúar 2022 til 19. apríl 2025.

Önnur verkefni

STEM Húsavík var stofnað árið 2022 til að efla þekkingu og færni í tækni, vísindum, verkfræði og stærðfræði. Það starfar eftir líkani STEM námsvistkerfisins (STEM Learning Ecosystem) þar sem áhersla er á samfélagslega nálgun á STEM kennslu og fræðslu með það að markmiði að auka áhuga ungra sem aldinna á umhverfi sínu og opna fyrir möguleika í grunnmenntun, símenntun og endurmenntun á sviði raungreina. Náttúrustofan á fulltrúa í ráðgefandi stjórn STEM Húsavík. Nánar má lesa um STEM Húsavík [hér](#).

Erindi og rit

- Sigbrúður Stella Jóhannsdóttir og Aðalsteinn Örn Snæpórsson. Varpárangur flórgoða við Ástjörn 2020-2022. Kynning í Jökulsárgljúfrum Vatnajökulspjóðgarði 10. júní 2023.
- Snæpór Aðalsteinsson. Wintering area and experience effects on spring migration strategies, timing and breeding success in Icelandic-nesting Common Scoters *Melanitta nigra*. Kynning á helstu niðurstöðum meistaraverkefnis Snæpórs sem unnið var við Árósrháskóla. Líffræðiráðstefna Líffræðifélags Íslands í Reykjavík 12.-14. október 2023.
- Aðalsteinn Örn Snæpórsson og Þorkell Lindberg Þórarinsson. Plastic ingestion by northern fulmar in Iceland. Veggspjald á Second International Symposium on Plastics in the Arctic and Sub-Arctic Region. Reykjavík 22.-23. nóvember 2023.
- Yann Kolbeinsson, Snæpór Aðalsteinsson, Þorkell L. Þórarinsson, Brynjúlfur Brynjólfsson, Cristian Gallo, Hálfán H. Helgason, Jón E. Jónsson, Rodrigo A. Martínez Catalán, Róbert A. Stefánsson og Sindri Gíslason. Vöktun bjargfuglastofna á Íslandi 2009-2022. Veggspjald á Líffræðiráðstefnu Líffræðifélags Íslands í Reykjavík 12.-14. október 2023.
- Aðalsteinn Örn Snæpórsson og Sigbrúður Stella Jóhannsdóttir 2023. [Fuglalíf við Uxahryggjaveg](#). Náttúrustofa Norðausturlands. Skýrsla unnin fyrir Vegagerðina, NNA-2301.
- Aðalsteinn Örn Snæpórsson, Yann Kolbeinsson, Snæpór Aðalsteinsson, Thorsten J. Skovbjerg Balsby, Ib Krag Petersen og Þorkell Lindberg Þórarinsson 2023. Áhrif fyrirhugaðs vindorkuvers á Grjóthálsi á varp- og umferðarfugla. Náttúrustofa Norðausturlands, NNA-2302.
- Aðalsteinn Örn Snæpórsson, Yann Kolbeinsson, Snæpór Aðalsteinsson, Thorsten J. Skovbjerg Balsby, Ib Krag Petersen og Þorkell Lindberg Þórarinsson 2023. Áflugshætta umferðarfugla í fyrirhuguðu vindorkuveri að Hróðnýjarstöðum í Dalabyggð. Náttúrustofa Norðausturlands, NNA-2303.
- Yann Kolbeinsson, Snæpór Aðalsteinsson, Þorkell Lindberg Þórarinsson, Brynjúlfur Brynjólfsson, Cristian Gallo, Hálfán Helgi Helgason, Jón Einar Jónsson, Rodrigo A. Martínez Catalán, Róbert Arnar Stefánsson og Sindri Gíslason 2023. [Vöktun bjargfuglastofna á Íslandi 2020 – 2022](#). Náttúrustofa Norðausturlands. Skýrsla unnin fyrir Umhverfisstofnun, NNA-2304.

Erindi og rit

- Aðalsteinn Örn Snæþórsson 2023. [Plastímeltingarvegifýlavið Ísland árið 2023](#). Náttúrustofa Norðausturlands. Skýrsla unnin fyrir Umhverfisstofnun, NNA-2305.
- Yann Kolbeinsson, Snæþór Aðalsteinsson, Árni Einarsson, Aðalsteinn Örn Snæþórsson og Þorkell Lindberg Þórarinnsson 2023. [Ástand fuglastofna í Þingeyjarsýslum 2021-2023](#). Náttúrustofa Norðausturlands. Skýrsla unnin fyrir Náttúrufræðistofnun Íslands, NNA-2306.
- Anna Dóra Sæþórsdóttir, Edda R. H. Waage, Guðbjörg R. Jóhannesdóttir og Sigprúður Stella Jóhannsdóttir 2023. [Áhrif Skrokkölduvirkjunar á landslag, víðerni og friðlýst svæði](#). Unnið fyrir verkefnisstjórn Rammaáætlunar. Rammaáætlun og Land- og ferðamálafræðistofa Háskóla Íslands.
- Clark, B.L., A.P.B. Carneiro, E.J. Pearmain et al. 2023. Global assessment of marine plastic exposure risk for oceanic birds. Nat. Commun. 14 (3665). <https://doi.org/10.1038/s41467-023-38900-z>
- Darby, J.H., M. Clairbaux, J.L. Quinn, P. Thompson, L. Quinn, D. Cabot, H. Strøm, T.L. Thórarinnsson, J. Kempf & M.J. Jessopp 2023. Decadal increase in vessel interactions by a scavenging pelagic seabird across the North Atlantic. Curr. Biol. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2023.08.033>
- Jouet, D., A.Ö. Snæþórsson & K. Skírnisson 2023. Wood mouse (*Apodemus sylvaticus* L.) as intermediate host for *Mesocetoides canislagopodis* (Rudolphi, 1810) (Krabbe 1865) in Iceland. Parasitol. Res. <https://doi.org/10.1007/s00436-023-07911-6>
- Smith A.B., I. Fischer-McMorrow, Y. Kolbeinsson, M. Rasmussen, M.R. Shero, J.N. McElwaine, O.R. Jones & T.A. Mooney 2023. Sensitive aerial hearing within a noisy nesting soundscape in a deep-diving seabird, the common murre *Uria aalge*. Mar. Ecol. Prog. Ser. 714:87-104. <https://doi.org/10.3354/meps14346>
- Smith, A.B., M. Kissling, M. Rasmussen, Y. Kolbeinsson, A. Capuano, I. Fischer-McMorrow, S. Lewis, M.R. Shero & T.A. Mooney 2023. Acoustic Sensory Ecology of Diving Alcid Seabirds and Potential Noise Impacts. Úr: Popper, A.N., Sisneros, J., Hawkins, A.D., Thomsen, F. (eds) The Effects of Noise on Aquatic Life. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-10417-6_153-1
- Þorkell Lindberg Thórarinnsson, Benjamin Merkel, Aðalsteinn Örn Snæþórsson & Yann Kolbeinsson 2023. Wintering and migration strategies of Slavonian Grebes *Podiceps auritus* breeding in Iceland. Bird Study. <https://doi.org/10.1080/00063657.2023.2269330>

Náttúrustofa Norðausturlands 2024
Uppsetning: Sesselja Guðrún Sigurðardóttir
Myndir: Náttúrustofa Norðausturlands og Yann Kolbeinsson